

SAK S 58-13

Til: **Universitetsstyret**
Møtedato: 24. oktober 2013

Sak S 58-13 Revisjon av Førstelektorprogrammet ved UiT Norges arktiske universitet

Bakgrunn

I forbindelse med fusjonen mellom Universitetet i Tromsø (UiT) og Høgskolen i Tromsø (HiTø) i 2009 ble det inngått en avtale som slo fast at universitetet skulle legge til rette for flere karriereveier for faglige ansatte, og at HiTø sitt førstelektorprogram skulle videreføres og gjelde for ansatte fra begge de tidligere institusjonene. Etter fusjonen hadde UiT et bredt utvalg av profesjonsutdanninger, og over halvparten av studentene ved universitetet var tilknyttet profesjonsstudier.

Førstelektorprogrammet ved UiT ble opprettet av universitetsstyret i møte 16. juni 2009, jf. sak S 43-09 *Opprettelse av førstelektorprogram ved Universitetet i Tromsø* (ephorte 2009/3150). Formålet var å sikre førstestillingskompetanse på fagområder med stort rekrutteringsbehov, utvikle kompetanse innen praksisnær forsknings- og utviklingsarbeid, og høyne kvaliteten på den forskningsbaserte undervisningen. Målgruppen var faglig ansatte innen profesjonsutdanninger og utdanninger der formidling av forskningsbasert kunnskap til praksisfeltet står sentralt. For å bli tatt opp på programmet måtte man være fast ansatt i 100 % stilling som universitetslektor, med minimum hovedfag/ mastergrad eller tilsvarende.

Universitetsstyret fattet følgende vedtak i sak S 43-09 om opprettelse av et førstelektorprogram ved UiT:

1. *Universitetsdirektøren anbefaler opprettelse av et førstelektorprogram med ti plasser fra høsten 2009. Førstelektorprogrammet skal være basert på det reviderte forslaget til retningslinjer som ligger vedlagt.*
2. *Kostnadene på 2 650 000 kr innarbeides i kommende års budsjettfordeling.*
3. *Det skal foretas en årlig evaluering av programmet. Etter fire år vil Universitetsdirektøren igangsette en større evaluering av programmet.*

Den nylige fusjonen mellom UiT og Høgskolen i Finnmark (HiF) legger føringer for en videre satsing på førstelektorprogrammet, jf. "*Felles politisk plattform for fusjon*" der det står følgende:

“Blant annet skal det fortsatt satses på kompetanseheving for å legge til rette for to karriereveier (dosent og professor) og videre satsning på førstelektorprogram. Førstelektorprogrammet er og vil være et viktig incentiv for at ansatte med hovedfag/ master skal kunne få hevet sin kompetanse til å gi opprykk til høyere stillingskategori.”

Etter fire års drift av førstelektorprogrammet har universitetsdirektøren høstet erfaringer, både fra sekretariatet, førstelektorutvalget, og deltakerne i programmet. På bakgrunn av fusjonsplattformen og høstede erfaringer diskuteres i denne saken en videreføring av førstelektorprogrammet, endringer i programmet, samt forslag til reviderte retningslinjer for førstelektorprogrammet.

Førstelektorprogrammet ved UiT

HiTø opprettet som en av landets første forsknings- og utdanningsinstitusjoner, et førstelektorprogram i 2000, både for å gi mulighet for de faglig ansatte til å kvalifisere seg til førstelektor, og for å stimulere til institusjonell utvikling. Målgruppen var fast ansatte høgskolelektorer med utdanning på minimum hovedfags-/masternivå. Praksisnær forsknings- og utviklingsarbeid er vesentlig for profesjonsutdanninger som har som mål å gi studentene utøverkunnskap og handlingskompetanse. Flere av profesjonsutdanningene trengte, og trenger fortsatt, flere faglige ansatte med førstestillingskompetanse for å tilfredsstille Nokut sine kompetansekrav.

Det nåværende førstelektorprogrammet, som er en videreføring av HiTøs program, er et virkemiddel i UiT sitt gjennomgående arbeid med kompetanseheving blant de ansatte. I programmet får faglig ansatte bistand for å oppnå opprykk til førstelektor. Opprykk til førstelektor er en karrierevei for ansatte med omfattende forsknings- og utviklingsarbeid rettet mot blant annet profesjons- og yrkesfeltet, samt omfattende pedagogisk utviklingsarbeid. Et slikt opprykk er likeverdig med, men annerledes enn opprykk til førsteamanuensis, og skal inkludere forsknings- og utviklingsarbeid som i kvalitet og omfang tilsvarer arbeidsmengde på nivå med en doktorgrad jf. *Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger* fastsatt av Kunnskapsdepartementet 9. februar 2006.

Førstelektorprogrammet er tredelt og består av en skoledel, en mentordel og et kvalifiserende FoU-stipend. Skoledelen inkluderer metodekurs, seminarer og samlinger; mentordelen sikrer deltakerne en rådgiver og støttespiller i prosessen fram til søknad om opprykk, mens det kvalifiserende FoU-stipendet sikrer drift av deltakernes forsknings- og utviklingsprosjekter og frikjøp fra undervisning.

De som er tatt opp på programmet får tilbud om inntil fire år med 50 % tid til forskning og utvikling (avhengig av hvor langt de er kommet i sin kvalifisering), en egen mentor, og fortrinnsrett til deltakelse på faglige arrangementer som inngår i programmet.

Det er ti plasser i programmet, og de årlige kostnadene med ti deltakere er totalt 2 650 000 kr. Kostnadene fordeles mellom instituttene som har personale tatt opp på programmet, og en sentral øremerket bevilgning. Den sentrale bevilgningen dekker skoledel (200 000 kr årlig), mentorordning (150 000 kr årlig), driftsmidler til FoU-prosjekter (300 000 kr årlig) og deler av kostnadene knyttet til frikjøp fra undervisning (1 000 000 kr årlig). Instituttene dekker frikjøp fra undervisning for ansatte som er tatt opp på programmet, 200 000 kr per ansatt per år. Det kan i ettertid søkes om å få refundert inntil 50 % (inntil 100 000 kr per år i

programmet) av kostnadene ved frikjøp når den ansatte har fått godkjent sin søknad om opprykk.

Førstelektorutvalget

Førstelektorprogrammet ledes av et førstelektorutvalg som består av en vitenskapelig ansatt fra hvert av fakultetene, og en deltaker i programmet. Førstelektorutvalget tar opp deltakere til programmet, oppnevner mentorer, og er ansvarlig for utviklingen av det faglige innholdet i programmet. Avdeling for forskning og utviklingsarbeid (AFU) er sekretariat for programmet, og er ansvarlig for den daglige driften. Leder av utvalget og sekretariatet har jevnlig møter.

Faglige kurs og samlinger i regi av Førstelektorprogrammet ved Universitetet i Tromsø

Det faglige tilbudet i programmet skal bidra til å styrke deltakernes evne til å utføre forsknings- og utviklingsarbeid. Tilbudet har bestått av kurs/seminarer som utvalget har bestilt fra eksterne eller interne fagpersoner, og seminarer som utvalget selv har utviklet. Tematisk fokus har vært forskningsformidling, fagutviklende virksomhet og kvalifiseringsprosessen fram mot søknad om førstelektor. Som hovedregel har det blitt gjennomført ett tiltak per semester. Vedlegg 1 viser hvilke tiltak som er gjennomført siden starten i 2009.

Utlysning av ledige plasser i programmet

De ti første plassene ble lyst ut med oppstart våren 2010. I og med at søkerne ble tatt opp for fra to til fire år har antallet ledige plasser variert fra år til år.

Tabell 1 Antall søknader til utlyste plasser i førstelektorprogrammet

Oppstart	Utlyste plasser	Antall søkere	Antall kvinner
Vår 2010	10	21	16
Høst 2011	1	11	10
Høst 2012	6	17	13
Høst 2013	3	8	6
Sum	20	57	45 (79 %)

Kilde: ePhorte

Hittil har det kommet inn 57 søknader til 20 utlyste plasser, som tabell 1 viser. Med unntak av Jurfak har alle fakultetene hatt søkere til programmet.

Som tabell 2 viser, varierer søkermengden fra fakultetene og instituttene. Institutt for helse- og omsorgsfag ved Helsefak, og Institutt for lærerutdanning og pedagogikk ved HSL-fak står for til sammen 77 % av søkermassen til programmet, og 17 av de 24 som har deltatt i programmet kommer fra disse to instituttene. Kvinner er i stort flertall blant deltakerne i programmet, jf. tabell 2.

Tabell 2 Antall søknader og deltakere på førstelektorprogrammet fordelt på fakultet

Fakultet	Søknader	Deltakere	Andel kvinner blant deltakerne
BFE-fak	1	1	0
Helsefak	30	10	9 (90 %)
HSL-fak	21	7	5 (71 %)
NT-fak	1	1	0
Kunsthøgskolen	5	5	2 (40 %)
Sum	58	24	16 (67 %)

Kilde: ePhorte

Søknader om opprykk til førstelektor

Per 1. januar 2014 vil 12 ansatte ha avsluttet deltakelsen i programmet. Av disse har én sluttet for å starte i doktorgradstipend. Fire har akkurat fullført programmet og ikke rukket å sende inn søknad ennå, og fire har søkt om opprykk til førstelektor og fått godkjent opprykket. Tre har ikke sendt inn søknad om opprykk til førstelektor fordi de fortsatt kvalifiserer seg.

Erfaringer

Deltakerne sender årlig inn framdriftsrapporter. Noen har gitt tilbakemelding om manglende progresjon på grunn av at de ikke har fått tatt ut den tildelte FoU-tiden. Andre har vært sykemeldt i kortere og lengre perioder, og derfor blitt forsinket. Noen deltakere har fått tildelt ekstra tid i programmet av eget institutt, men uten å få tildelt ytterligere økonomisk tilskudd. Enkelte har byttet prosjekter underveis, og dette har også medført forsinkelser. Det har vist seg at de som har oppnådd opprykk til førstelektor allerede var godt i gang med kvalifiseringen da de begynte i programmet.

Søkermassen domineres av ansatte ved profesjonsutdanningene, dette fordi førstelektor/dosentstigen er vanligere i profesjonsfagene enn i de disiplinbaserte fagene. Her er også behovet størst for å tilfredsstille NOKUTs kompetansekrav. Det er langt flere kvinner enn menn som søker opptak til programmet, hvilket kan henge sammen med den store søkermassen fra profesjonsutdanningene. De som er tatt opp på programmet har en forholdsvis lang yrkeskarriere bak seg når de søker opptak.

Enkelte instituttledere har ytret bekymringer rundt egne ansattes deltakelse i programmet, siden det kan være vanskelig å finne en god vikar for deltakeren i programmet. I tillegg er det overhyppighet av deltakere fra enkelte fag, hvilket også er utfordrende for instituttleder å ivareta på en god måte.

Det har vist seg å være utfordrende å finne passende tidspunkter for å arrangere kurs og seminarer. Det er bare ti plasser i programmet, og deltakerne har ulik faglig bakgrunn og er på forskjellige stadier i kvalifiseringsløpet. Dette medfører utfordringer når det skal settes sammen et faglig tilbud med kurs og seminarer. Erfaringene har vist at ti personer er en for liten gruppe til å gi et godt tilbud om kurs og seminarer, som de fleste deltakerne vil finne interessante. Dersom to eller flere ikke har anledning til å delta på arrangementene, blir gruppen for liten. Dette har hittil blitt løst ved at andre ansatte i målgruppen er blitt invitert inn i arrangementene, eller at arrangementene er lagt åpent på Tavlå.

Flere av deltakerne i programmet gjennomfører også emner på doktorgradsnivå (8000-emner) som et ledd i kvalifiseringen, og deltakerne er gitt fortrinn for å delta på fakultetenes 8000-

emner. Det har vært et mål å samle alle deltakerne to ganger årlig. Samlingen i vårsemesteret varer i to dager og arrangeres utenfor campus. Dette har vist seg å være vellykket, både for nettverksbygging, erfaringsutveksling og framdrift i prosjektene. Den andre samlingen har vært arrangert i desember.

Erfaringene fra mentorordningen varierer. Oftest velges mentoren ut fra kriterier om god faglig veiledning. Framdriftsrapportene viser at de som har mentorer i samme fagmiljø har hyppigere veiledning enn de som ikke har det. Minst veiledning har de med mentor på et annet geografisk sted, selv om telefon og e-post benyttes.

Deltakerne har gitt uttrykk for at ordningen med 50 % FoU-tid er en viktig faktor for å lykkes med kvalifiseringen til førstelektor. Dette gir dem dyrebar, ekstra tid til å fokusere på FoU-prosjektene. Imidlertid har enkeltpersoner meldt at de ikke har fått tatt ut all FoU-tiden på grunn av stor undervisningsbelastning i perioder og problemer med å finne kvalifiserte vikarer.

Revisjon av programmet

På bakgrunn av sekretariatets erfaringer og etter ønske fra utvalget, diskuterte førstelektorutvalget sak om revisjon av retningslinjene for førstelektorprogrammet i møte 2. april 2013, sak FLU 7-13 *Revisjon av retningslinjer for førstelektorprogrammet* (ephorte 2012/430). Førstelektorutvalget har ønsket en endring i retningslinjene, slik at flere kan oppnå førstelektorkompetanse på kortere tid. Medlemmene har også ønsket en mer aktiv rolle i utvelgelsen av deltakerne. Ut fra de gjeldende retningslinjene prioriteres søkerne av eget institutt og fakultet før søknadene oversendes sekretariatet, slik at førstelektorutvalget kun kan velge blant de som allerede er prioritert. Styret finner de gjeldende retningslinjene som vedlegg 2 og forslag til reviderte retningslinjer som vedlegg 3.

Programmet er kostbart å drive, og det er derfor særlig viktig å utnytte ressursene godt. Deltakelse i programmet er et tilbud, og ikke en rettighet for ansatte i målgruppen. Førstelektorutvalget var i møtet tydelige på at det må stilles større krav for å bli tatt opp på programmet, og at det må forventes mer av deltakerne. De ønsker også å prioritere de som er mest motiverte og allerede er i gang med kvalifiseringsløpet. Utvalget ønsket også å redusere maksimaltiden i programmet fra fire til tre år, slik at flere gis anledning til å delta. De som søker om to år i programmet prioriteres foran de som søker om tre år, siden det forventes at de er nærmere en søknad om opprykk, og derfor trenger mer målrettet hjelp fram mot opprykksøknaden.

Førstelektorutvalget ønsket å synliggjøre instituttleders rolle i forbindelse med søknaden om opptak, blant annet ansvaret for å vurdere søkerens potensiale og den årlige oppfølgings-samtalen. Videre foreslå det at førstelektorutvalget oppnevnes for tre år, med en representant fra hvert av de syv fakultetene. Deltakernes representant foreslås oppnevnt for ett år av gangen.

Mulig videreføring av førstelektorprogrammet

Som tabell 3 viser, vil det være behov for et førstelektorprogram også i det fusjonerte UiT. Det er nødvendig at flere kvalifiserer seg til førstelektor, blant annet for å oppfylle Nokuts krav til fagmiljøene. På sikt vil behovet sannsynligvis reduseres, siden flere tar en doktorgrad etter fullført mastergrad.

Tabell 3 Oversikt over antall årsverk for utvalgte undervisnings- og forskerstillinger ved HiF og UiT i 2012*

Stillingskategori	HiF	UiT	Samlet
Høgskolelærer	7,1	29,3	36,4
Høgskolelektor	83,3	1	84,3
Universitetslektor	-	181**	181
Faglig ansatte totalt	147,5	944,4	1091,9
Andel uten førstestilling	61,3 %	22,4 %	27,6 %

Kilde: DBH

*Det foreligger ikke tall for det fusjonerte UiT.

**Noen i denne kategorien har doktorgrad, og er ikke i målgruppen for førstelektorprogrammet.

I fusjonsplattformen heter det at “*Førstelektorprogrammet er og vil være et viktig incentiv for at ansatte med hovedfag/ master skal kunne få hevet sin kompetanse til å gi opprykk til høyere stillingskategori.*” Dette forplikter UiT til å videreføre programmet, men det sier ikke i hvilken form det skal videreføres, og heller ikke hvordan programmet skal dimensjoneres.

Leder av førstelektorutvalget, professor Hans Kristian Hernes, har gitt uttrykk for sine erfaringer fra førstelektorprogrammet og foreslått hvordan det kan videreføres (vedlegg 4). Hernes foreslår blant annet at fagpersoner tilknyttes programmet, som kan arbeide med det faglige innholdet og sørge for opplæring av mentorer. Vedkommende kan ha dette som en del av sin arbeidsplikt. Det har hittil vært utfordrende å få interne fagpersoner til å bidra til utvikle og gjennomføre kurstilbud i programmet. Hernes påpeker også viktigheten av samarbeid med andre institusjoner. Programmet samarbeidet med førstelektorprogrammet ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) i 2012, men programmet er nå blitt nedlagt ved HiOA. Dette samarbeidet var svært nyttig for sekretariatet og ga deltakerne nye impulser. Det synes å være en trend med nedlegging av førstelektorprogrammene ved høgskolene. De yngre nytilsatte i målgruppen vil trolig også etter hvert anse muligheten for å ta en ph.d. som en mer attraktiv karrierevei enn å delta i førstelektorprogrammet. Av denne grunn bør varigheten for programmet vurderes.

Hernes mener videre at programmet har en viktig funksjon i å løfte kompetansen hos personalet. De prosjektene som gjennomføres, samt det faglige innholdet, kan bidra til å løfte fram undervisning og forholdet mellom utdanning og praksis. Han foreslår en todelt prosess, der det ene er utvikling og styrking av programmet, og det andre er på lengre sikt å endre dette til å være en studieretning i et ph.d.-program.

Kostnader ved en videreføring av førstelektorprogrammet

Med ti deltakere i programmet, og med samme kostnader som i 2009, er budsjettet på totalt 2,65 millioner kroner per år. En eventuell utvidelse av programmet til 15 deltakere vil tilsvare en kostnad på kr 3,975 millioner kroner årlig. I forbindelse med fusjonen mellom UiT og HiF er det tildelt 800 000 kr i SAK-midler til førstelektorprogrammet (ePhorte 2013/2619). Dette gir rom for opptak av én ekstra person i programmet i tre år.

Elementene i programmet

Det foreslås ikke endringer i skoledelen, mentordelen eller i FoU-stipendet. Etter fusjonen vil deltakerne bli spredd over et større geografisk område, og det vil medføre at kurs og seminarer bør arrangeres flere steder enn ved campus Tromsø.

Universitetsdirektørens vurderinger

Universitetsdirektøren mener at det er viktig at førstelektorprogrammet både videreføres og videreutvikles. Det er klart uttrykt i "Felles plattform for fusjon" mellom UiT og HiF at det skal satses videre på førstelektorprogrammet. Førstelektorprogrammet har vært et bidrag de senere år for å kvalifisere personale for opprykk til førstelektor, og flere av de som har gjennomført programmet har nådd målet om opprykk. Programmet har på denne måten medvirket til å oppfylle Nokuts kompetansekrav i fagmiljøer. De gjennomførte FoU-prosjektene har også bidratt til ny kunnskap innen profesjonsutdanningene og til økt FoU-aktivitet i praksisfeltet.

Førstelektorprogrammet er kostbart, men i de stipulerte kostnadene er det ikke tatt høyde for eventuelle midler UiT uansett måtte ha benyttet for å heve kompetansen hos de ansatte for å tilfredsstille Nokuts kompetansekrav. Det er heller ikke tatt høyde for mulige økte inntekter i form av insentivmidler knyttet til økt produksjon av publikasjoner. Begge disse momentene bidrar til å redusere merkostnadene UiT har med drift av et førstelektorprogram.

Selv om det etter fusjonen med HiF er grunnlag for å ta opp flere personer i førstelektorprogrammet, tilrår ikke universitetsdirektøren en økning av rammene for programmet, og anbefaler at programmet videreføres med samme ramme som tidligere, det vil si 2,65 millioner kroner per år, og med samme antall deltakere. De tidligere tildelte SAK-midlene (tildelt 2013) kan førstelektorutvalget velge om skal benyttes til å ta opp én ekstra person i programmet i tre år eller faglig virksomhet i programmet. I forslag til Statsbudsjett for 2014 er det foreslått en tildeling på 12,5 millioner kroner til dekning av merkostnader i forbindelse med fusjonen (SAK-midler). En ytterligere styrking av førstelektorprogrammet vil bli vurdert i forbindelse med disponering av disse midlene.

Universitetsdirektøren anbefaler at det innen 2019 skal vurderes hvilke karriereveier og hvilke tiltak UiT skal satse videre på for å sikre tilstrekkelig førstestillingskompetanse i alle fagmiljøer. Det bør da vurderes om førstelektorprogrammet skal avsluttes, og gi opphav til et eget ph.d.-program (en profesjons-ph.d.) eller alternativt en studieretning i eksisterende ph.d.-program.

Universitetsdirektøren slutter seg til de vurderingene førstelektorutvalget har gjort ved revisjonen av retningslinjene for programmet. Spesielt er det viktig at de som får plass i programmet er motiverte og klare for å gjøre den ekstra innsatsen som skal til for å oppnå opprykk innen et kortere tidsperspektiv. Hevingen av kravene til de som blir tatt opp på programmet vil trolig føre til at flere oppnår opprykk raskere enn tilfellet ville vært uten et førstelektorprogram å støtte seg på.

Innstilling til vedtak

1. *Universitetsstyret viderefører førstelektorprogrammet med ti plasser og en ramme på 2 650 000 kr per år.*
2. *Forslag til reviderte retningslinjer for førstelektorprogrammet godkjennes.*
3. *Innen 2019 skal det vurderes hvilke karriereveier og hvilke tiltak UiT skal satse videre på for å sikre tilstrekkelig førstestillingskompetanse i alle fagmiljøer.*

Lasse Lønnum
universitetsdirektør

Pål Vegar Storeheier
forskningsdirektør

Saksbehandlere: Gølin Irene Larsen / Sølvi B. Anderssen

Vedlegg:

1. Oversikt over faglige kurs og seminarer i regi av førstelektorprogrammet ved UiT
2. Retningslinjer for førstelektorprogram ved Universitetet i Tromsø
3. Forslag til reviderte retningslinjer for førstelektorprogrammet ved UiT Norges arktiske universitet
4. Videre utvikling av førstelektorprogrammet, notat v/ leder for førstelektorutvalget professor Hans-Kristian Hernes

Behandling i universitetsstyret 24.10.2013

Representanten **Tove Størdahl** fremmet forslag om endret punkt 1: *Universitetsstyret viderefører førstelektorprogrammet med 15 plasser.*

Representanten **Bjørn Hersoug** fremmet forslag om endret punkt 3: *Innen 2017 skal det vurderes hvilke karriereveier og hvilke tiltak UiT skal satse videre på for å sikre tilstrekkelig førstestillingskompetanse i alle fagmiljøer*

Universitetsdirektøren trakk sin innstilling til vedtak.

Vedtak: Endringsforslagene ble enstemmig vedtatt.

Endelig vedtak:

1. *Universitetsstyret viderefører førstelektorprogrammet med 15 plasser.*
2. *Forslag til reviderte retningslinjer for førstelektorprogrammet godkjennes.*
3. *Innen 2017 skal det vurderes hvilke karriereveier og hvilke tiltak UiT skal satse videre på for å sikre tilstrekkelig førstestillingskompetanse i alle fagmiljøer.*